

Q & A Wet middelenonderzoek bij geweldplegers

Wat is het doel van de Wet middelenonderzoek bij geweldplegers?

Met de Wet middelenonderzoek bij geweldplegers wil het kabinet het geweld onder invloed van alcohol en drugs terugdringen.

Wat wordt er in de Wet middelenonderzoek bij geweldplegers geregeld?

Met deze nieuwe wet krijgt de politie vanaf 1 januari 2017 de bevoegdheid om verdachten van geweld te testen op het gebruik van alcohol en drugs. Deze informatie wordt op verschillende manieren gebruikt.

Het Openbaar Ministerie betreft de informatie bij het formuleren van de strafeis of afdoening. Als de geweldpleger alcohol en/of drugs gebruikt heeft, kan het Openbaar Ministerie een zwaardere straf eisen. Die zwaardere straf kan bestaan uit een hogere boete of langere taakstraf of celstraf, maar ook uit (extra) bijzondere voorwaarden die samenhangen met het middelengebruik. Tot deze bijzondere voorwaarden behoren onder meer het alcoholverbod, locatieverbod, locatiegebod en gedragsinterventies die betrekking hebben op overmatig middelengebruik.

Daarnaast is de bedoeling dat inzichtelijk wordt waar, wanneer en in welke mate middelengebruik bij geweld een rol speelt. Op basis van deze beleidsinformatie kunnen gemeenten en maatschappelijke organisaties als de verslavingszorg meer gerichte (preventieve) maatregelen inzetten.

Waarom moet er getest worden?

Het Openbaar Ministerie kan nu al alcohol en drugs meenemen bij het bepalen van de strafeis of afdoening. En de rechter kan het middelengebruik betrekken bij het vonnis. Maar tot nu toe neemt de politie dit middelengebruik niet standaard op in een proces-verbaal voor geweld. Dit betekent dat de officier en rechter in de meeste gevallen niet wisten of de verdachte het geweld onder invloed had gepleegd en zij hun strafeis en vonnis niet konden toespitsen op de oorzaak van het gepleegde geweld. Als het geweld onder invloed van alcohol of drugs gepleegd is, kan dat leiden tot strafverzwaring. Hiervoor is het nodig dat het middelengebruik objectief vastgesteld wordt, zodat discussie in de rechtszaal voorkomen wordt.

Wordt deze wet direct in het hele land geïmplementeerd?

De wet wordt gefaseerd geïmplementeerd. Per 1 januari begint de politie in een aantal startgebieden met testen: Eindhoven, Alkmaar, Putten, Ermelo en Harderwijk. Er wordt alleen getest op alcohol. Gedurende een half jaar wordt de implementatie in deze gebieden geëvalueerd, eventuele kinderziektes worden eruit gehaald. Beoogd wordt om in juli 2017 de wet landelijk uit te gaan voeren op zowel alcohol als drugs.

Waarom is het belangrijk om geweldplegers op alcohol- en drugsgebruik te testen?

Wetenschappelijk is vastgesteld dat bij gebruik van alcohol en/of bepaalde drugs een groter risico bestaat om geweld te plegen.

Wat kan nog meer gedaan worden tegen geweld onder invloed?

De Wet middelenonderzoek bij geweldplegers is een van de maatregelen die ingezet kunnen worden om geweldpleging onder invloed van alcohol en drugs tegen te gaan. De aanpak van vooral alcoholmisbruik is ook aan de orde bij bijvoorbeeld het terugdringen van uitgaansgeweld, voetbalgeweld en huiselijk geweld.

Bij de aanpak van **uitgaansgeweld** gaat het onder meer om het verbod op de verstrekking van alcohol aan jongeren onder de 18 jaar en aan dronken mensen. Daarnaast vormen de Kwaliteitsmeter Veilig Uitgaan en de Keuzewijzer Veilig Uitgaan goede instrumenten tegen uitgaansgeweld. Verder kunnen gemeenten gebiedsverboden opleggen en kunnen horecaondernemers een collectieve horecaontzegging inzetten.

In het geval van **voetbalgeweld** kunnen gemeenten maatregelen inzetten die opgesomd zijn in de Wet maatregelen bestrijding voetbalvandalisme en ernstige overlast. Burgemeesters zijn op basis van deze wet bevoegd bij herhaaldelijke verstoring van de openbare orde en bij vrees voor herhaling een gebiedsverbod, een groepsverbod en/of een meldingsplicht op te leggen. Ook de officier van justitie kan onder bepaalde voorwaarden een gedragsaanwijzing geven, zoals een gebiedsverbod, een contactverbod, een meldingsplicht en/of een hulpverleningsplicht.

Bij de aanpak van **huiselijk geweld** vormen het huisverbod en de (vrijwillige) hulpverlening instrumenten die gemeenten kunnen inzetten.

Worden geweldplegers in het buitenland ook getest?

Nederland is tot nu toe het enige land waar op drugs en alcohol getest gaat worden om een zwaardere straf te kunnen eisen bij geweldpleging onder invloed.

In de meeste andere landen wordt alleen in het verkeer op alcohol- en drugsgebruik getest. In landen waar buiten het verkeer wél de mogelijkheid bestaat te testen op middelengebruik, gebeurt dit vooral in een vrijwillig kader en om daders te motiveren tot een behandeling van hun overmatige middelengebruik.

In Groot-Brittannië wordt alleen op drugs bij geweldplegers getest en dan alleen met het doel de geweldpleger te stimuleren om zich te laten behandelen. In de Verenigde Staten kan de politie bij een verdachte van geweld het bloed laten testen op alcohol én drugs, al wisselt per staat de precieze wetgeving.

Hoe gaat het testen in zijn werk?

Als de politie op basis van uiterlijke verschijnselen of anderszins een aanwijzing heeft dat er alcohol of drugs zijn gebruikt, wordt eerst een blaastest op alcohol en/of een speekseltest op drugs uitgevoerd. Als de test positief is, dus wijst op middelengebruik, dan wordt een vervolgonderzoek ingesteld. Dat vervolgonderzoek bestaat bij een vermoeden van alcoholgebruik uit een ademanalyse. Bij een vermoeden van drugsgebruik - ook in combinatie met alcoholgebruik - en na een onvoltooide ademanalyse gaat het altijd om een bloedonderzoek.

Bij een bloedonderzoek wordt een arts of verpleegkundige ingeschakeld, die bloed afneemt bij de verdachte. Dit bloedmonster gaat vervolgens voor analyse naar het Nederlands Forensisch Instituut (NFI). Bij de analyse bepaalt het NFI welke drugs gebruikt zijn en hoeveel, en in voorkomende gevallen in welke mate alcohol gebruikt is.

De uitslag van de blaastest, speekseltest, ademanalyse en bloedanalyse wordt opgenomen in het proces-verbaal dat de politie naar aanleiding van het geweld opstelt.

Leidt één biertje al tot strafverzwaring of zijn er grenswaarden van toepassing?

Bij geweldpleging onder invloed van middelen zijn wetenschappelijk vastgestelde grenswaarden van toepassing. Deze zijn 0,050 milligram drugs per liter bloed en 0,8 milligram alcohol per milliliter bloed.

Als het testresultaat ónder deze grenswaarden ligt, dan betekent dat niet dat er geen zwaardere straf opgelegd of geëist kan worden. In individuele gevallen kan het middelengebruik wel betrokken worden bij de straf. Uit verklaringen van getuigen, waarnemingen van de politie, de context waarin het geweld plaatsvond, kan namelijk blijken dat het middelengebruik toch een belangrijke rol heeft gespeeld bij het plegen van geweld.

Welke extra straffen kan de rechter opleggen?

Die extra straf kan bestaan uit een hogere boete of langere taakstraf of celstraf, maar ook uit (extra) bijzondere voorwaarden die samenhangen met het middelengebruik. Tot deze bijzondere voorwaarden behoren onder meer het alcoholverbod, locatieverbod, locatiegebod en gedragsinterventies ('cursussen') die betrekking hebben op overmatig middelengebruik.

Bij welke vormen van geweld wordt getest op alcohol- en drugsgebruik?

Alle verdachten van geweldsmisdrijven waarvoor voorlopige hechtenis toegelaten is, kunnen op alcohol- en drugsgebruik getest worden. Het gaat bijvoorbeeld om mishandeling, bedreiging, moord, maar ook om vandalisme, seksueel geweld, stalking en geweld tegen dieren.

Ook wie indirect bijdraagt aan het geweld, bijvoorbeeld door de geweldpleger aan te moedigen of hem stokken of stenen aan te reiken, valt onder de nieuwe wet.

Verder is de wet van toepassing op enkele strafbare feiten waarbij geen voorlopige hechtenis toegelaten is. Het gaat dan om bepaalde gevallen van dood door schuld en zwaar lichamelijk letsel door schuld.

Op welke middelen wordt getest?

Er wordt getest op alcohol, cocaïne, amfetamine en methamfetamine. Van deze middelen is aangetoond dat ze een ontremmende invloed hebben en de drempel om geweld te plegen verlagen.

Worden alle verdachten van geweld getest?

Nee. Alleen als de politie een aanwijzing heeft dat er alcohol of drugs is gebruikt, wordt de verdachte getest. Een middelentest kan achterwege blijven als de verdachte bij zijn

aanhouding toegeeft dat hij alcohol en/of drugs heeft gebruikt, getuigen dit bevestigen en het evident is dat dit gebruik van invloed is geweest op de geweldpleging. Maar dan nog kan de politie besluiten een test af te nemen om te achterhalen hoeveel de verdachte gebruikt heeft (boven of onder de grenswaarde). Een test is ten slotte niet zinvol als er heel veel tijd zit tussen het moment van het plegen van het geweld en het moment van de aanhouding.

Wie bepaalt of er getest wordt op alcohol- en/of drugsgebruik?

De politie bepaalt of een aangehouden verdachte van geweld getest wordt op alcohol- en drugsgebruik. De politie kijkt daarbij onder meer naar uiterlijke kenmerken van de verdachte, zoals spraak (met dubbele tong praten), geur (alcoholwalm), ogen (onnatuurlijk wijde pupillen) en houding (zwalkend lopen).

Wat als de verdachte het niet eens is met de uitslag van een ademanalyse of bloedonderzoek?

Is de verdachte aangehouden en denkt de politie dat hij onder invloed is van alcohol of drugs? Dan moet de verdachte meewerken aan een blaastest en ademanalyse of speekseltest en bloedonderzoek. Is de verdachte het niet eens met de uitslag van dit onderzoek? Dan mag hij een zogenaamd tegenonderzoek laten uitvoeren. De verdachte moet dit onderzoek zelf betalen.

Recht op tegenonderzoek

Blijkt uit een ademanalyse dat de verdachte bijvoorbeeld teveel alcohol heeft gedronken? Dan heeft hij recht op tegenonderzoek. De politie vertelt dit als zij de verdachte over de uitslag van het onderzoek informeert.

Bloedafname bij tegenonderzoek

Het tegenonderzoek verloopt altijd via bloedonderzoek.

- Gaat het om drugs, dan gebruikt het laboratorium het tweede buisje bloed dat bij het eerste onderzoek bij de verdachte is afgenomen.
- Gaat het om alcohol, dan wordt zo snel mogelijk bloed bij de verdachte afgenomen. Door terug te rekenen, kan het laboratorium het alcoholpercentage tijdens de aanhouding exact bepalen.

Eisen laboratorium

De verdachte kan zelf bepalen bij welk laboratorium hij het tegenonderzoek laat uitvoeren. Het laboratorium moet wel geaccrediteerd zijn en deskundig zijn in het maken van bio-analyses. Aan deze voorwaarden voldoet bijvoorbeeld het farmaceutisch en toxicologisch laboratorium van het Universitair Medisch Centrum Groningen.

Kosten tegenonderzoek

Het tegenonderzoek moet de verdachte zelf betalen. Het laboratorium voert het tegenonderzoek pas uit als het verschuldigde bedrag is ontvangen. De verdachte betaalt voor:

- de bloedafname (alleen na ademanalyse, bij eerder bloedonderzoek is al een extra buisje voor het eventuele tegenonderzoek afgenomen);
- het opsturen van het buisje bloed naar het laboratorium dat het tegenonderzoek uitvoert;
- de analyse van het bloed door het laboratorium.

De actuele bedragen staan in de Regeling middelenonderzoek bij geweldplegers.

Terugbetaling kosten tegenonderzoek

Blijkt uit het tegenonderzoek dat het middelengebruik lager was dan de wettelijk vastgestelde grenswaarden? Dan kan de verdachte de kosten van het tegenonderzoek vergoed krijgen. Deze kosten krijgt hij niet terug als het laboratorium of de uitvoering van het tegenonderzoek niet aan de eisen voldoet. Voor vergoeding van de kosten van het tegenonderzoek kan de verdachte zich wenden tot de officier van justitie die de zaak in behandeling heeft.

Welke organisaties zijn betrokken bij de uitvoering van de nieuwe wet?

- **Politie:** de politie houdt verdachten van geweld aan, maakt een inschatting of er sprake is van middelengebruik, voert een alcoholtest en/of drugstest uit en maakt het proces-verbaal op.
- **Medici:** artsen en verpleegkundigen zijn nodig op het moment dat er bloed afgenomen moet worden bij verdachten voor het vaststellen van drugsgebruik en in een beperkt aantal gevallen ook alcoholgebruik.
- **Nederlands Forensisch Instituut (NFI):** het NFI analyseert bloedmonsters op het type drugs en de hoeveelheid drugs in het bloed. Ook kan het NFI zo nodig het bloed analyseren op het gebruik van alcohol en de hoeveelheid alcohol.

- **Openbaar Ministerie (OM):** het OM formuleert de strafeis of afdoening en houdt daarbij rekening met de ernst van het geweld, de resultaten van de test en andere informatie uit het strafrechtelijk onderzoek. Dit kan een verhoogde strafeis zijn, een op de persoon toegesneden interventie of een combinatie hiervan. Daarnaast zullen er ook zaken zijn die door het OM zelfstandig afgedaan worden middels een OM-strafbeschikking: hier geldt dat het OM met het bepalen van de strafmaat rekening zal houden met de resultaten van het onderzoek.
- **Rechter:** het is uiteindelijk aan de rechter om te bepalen of de zwaardere straf die het OM eist, in het vonnis opgenomen wordt. De rechter kan een hogere boete of langere taakstraf of celstraf opleggen, maar ook bijzondere voorwaarden die direct te maken hebben met het alcohol- of drugsmisbruik.
- **Verslavingsreclassering:** de (verslavings)reclassering geeft advies en houdt ook toezicht op de uitvoering van bijzondere voorwaarden.